

NÉHÁNY MAGYARORSZÁGI KŐSZÉN FÉNYVISSZAVERŐ KÉPESSÉGE

Írták: BALYI KÁROLY és PAPP FERENC*

A kőszenek fényvisszaverőképességét fehér fényben, 0·589, 0·527 és 0·475 μ hullámhosszúságú fényben vizsgáltuk. Az eredményekből megállapítható, hogy a szén fényvisszaverő képessége a hullámhosszal nő, a platinához, vagy pirithez hasonló módon. A fényvisszaverő képesség fehér fényben többnyire a sárga és a zöld közé esik. A megvizsgált szenek BODE beosztását alapul véve — a mecsekieket kivéve — barna kőszenek voltak. Ezekben a barna kőszenekben az opak-durit uralkodott. Méréseink középtételek, melyek az opak-durit és az azt alárendelten átjáró vitrit visszaverő képességére vonatkoznak. Sem a fekete kőszenek, sem pedig a barna kőszenek esetében nem egyforma a fényvisszaverő képesség; ez változott a fény színe (hullámhossza) és a szén összetétele szerint. A mecseki szenek fényvisszaverődési értéke megközelíti a HOFFMANN—JENKER-féle 7—9⁰/₀-os értéket; azok azonban vitritértékek, a mieink pedig átlagértékek. Megállapítható volt, hogy ahol a fényvisszaverődés értéke kicsi volt, ott a fűtőkészség, a kalóriaérték is kicsi — ennek látszólag ellentmond az, hogy a kis hamutartalmú szenek visszaverő képessége kisebb, mint a több hamut tartalmazóké. Ez azonban magyarázható azzal, hogy a szén szervesetlen elegyrészei erőteljesebben verik vissza a fényt, mint a szerves részek. Egyébként a hamu összetétele szerint is változik a fényvisszaverő képesség. Azt figyeltük meg, hogy a kovasavban gazdagabb hamutartalmú szenek fényvisszaverő képessége nagyobb, mint a kalciumban gazdag hamué. A francia szövegben közölt táblázat foglalja össze méréseink részleteredményeit.

LE POUVOIR RÉFLECTEUR DE QUELQUES CHARBONS DE HONGRIE

Par *K. Balyi et F. Papp*

Pour examiner le pouvoir réflecteur des charbons de hongrie de provenances différentes, le photomètre de Berek a été utilisé. Pour la comparaison on a employé de la galène de Freiberg. Les erreurs variaient entre $\pm 0\cdot043$ et $\pm 0\cdot144$, elles étaient donc inférieures à 1·6⁰/₀. On a examiné le pouvoir réflecteur en lumière blanche et monochromatique (0·589, 0·527, 0·475 μ). L'intention originale était d'examiner le pouvoir réflecteur dans le spectre visible ce qui était empêché par les circonstances. Le but était encore de chercher la corrélation entre le pouvoir réflecteur et le contenu de cendre des charbons. On pouvait constater que le pouvoir réflecteur grandissait avec la longueur d'ondes, comme par exemple chez le platine et la pyrite; la valeur du pouvoir réflecteur dans la lumière blanche était le plus souvent située entre la couleur

* Az 1946. április 3-án tartott szakülésen előadta BALYI KÁROLY.

jaune et verte et en quelques cas on a constaté une certaine corrélation entre le contenu de cendres et le pouvoir réflecteur. D'après la répartition de BODE les charbons examinés étaient tous — exéptes les charbons noirs du Mecsek Mtg. — des lignites. Dans les lignites l'opaque-durite a prédominé. Les résultats de mesurages donnent des valeurs moyennes, lesquelles se rapportent au pouvoir réflecteur de l'opaque-durite et à celui de la vitrite contenue en petites quantités dans la première. Ni dans le cas des houilles, ni dans celui des lignites la valeur de pouvoir réflecteur n'était toujours la même; elle changeait selon la couleur de la lumière (la longueur d'ondes) et la composition des lignites. On peut tirer des conclusions d'ordre général sans que celles-ci soient exactement caractéristiques aux autres propriétés. La valeur constatée du pouvoir réflecteur n'était pas toujours la même; elle changeait selon la couleur de la lumière (la longueur d'ondes) et la composition du charbon. Des résultats des mesurages on peut tirer des conclusions d'ordre général sans que celles soient exactement caractéristiques aux autres propriétés. Les valeurs constatées du pouvoir réflecteur des charbons liasiques du Mecsek (valeurs moyennes) sont proches de celles de HOFFMANN—JENKER (7—9%) qui sont cependant des valeurs se rapportant à la vitrite. On peut dire que dans les cas où la valeur du pouvoir réflecteur était petite, le pouvoir calorifique aussi. D'ailleurs le pouvoir réflecteur change aussi selon la composition des cendres, car le pouvoir réflecteur des charbons riches en silice était plus grand, que celui des cendres riches en calcium. L'explication est que dans les parties minérales contenant

L'endroit du gisement	Le pouvoir réflecteur en %				Contenu de cendre en %
	0.589	0.527	0.475	en lumière blanche	
Pécs, couche N° IV.	7.759	6.142	4.173	7.707	22
Mecsekszabolcs, couche N° XXV.	4.864	3.966	3.114	4.624	16—32
Ajka-Csingervölgy.	7.234	5.357	2.809	5.451	16
Oroszlány.	6.630	5.629	5.131	5.773	—
Tatabánya.	6.159	3.720	2.776	4.921	8
Mór.	5.269	4.092	3.490	5.138	15
Pilisvörösvár.	6.789	4.034	3.192	5.843	10
Dorog.	7.021	5.482	3.671	5.656	12
Tokod, couche moyenne.	8.850	6.558	5.482	6.643	16
Szápár.	4.118	3.737	3.290	3.788	—
Dorog.	7.159	6.085	3.593	6.568	14
Salgóhánya, couche inférieure.	8.534	6.743	6.408	6.899	21
„ couche supérieure.	8.534	7.532	6.518	7.543	21
Bánszállás, couche inférieure.	7.042	5.715	5.009	6.679	—
„ couche supérieure.	7.252	5.063	5.057	5.565	—
Várpalota.	6.501	6.041	5.355	6.200	12
Királd, couche N° III.	7.451	6.488	3.933	6.248	12
Brennberg.	8.651	6.041	5.330	7.226	16
Sajószentpéter.	8.698	6.063	5.818	5.953	12
Kiskér.	9.150	6.398	5.507	7.308	—
Rudolftelep, couche inférieure.	8.651	6.489	5.817	7.546	13
„ couche supérieure.	6.522	5.566	5.082	5.519	13
Gyöngyös.	6.399	4.915	3.655	6.113	11
Szászvár.	—	—	—	6.743	21
Dudar.	—	—	—	5.922	25
Les valeurs moyennes.	7.184	5.559	4.269	6.079	—

de la silice, la lumière pénètre moins facilement que dans celles contenant du carbonate. L'infiltration de lumière étant plus grande dans les dernières, celle-ci réfléchissent moins de lumière. Les valeurs constatées ne sont caractéristiques qu'aux échantillons examinés. En ce qui concerne la pratique, ces valeurs ne seront utiles que si on examinera sous tous les rapports les différentes espèces de charbons d'un gisement. En comparant toutes les données obtenues, on pourra peut-être tirer des valeurs du pouvoir réflecteur des charbons d'une mine. En comparant toutes les données obtenues on pourra peut-être tirer des valeurs du pouvoir réflecteur des charbons des conclusions utiles concernant les autres qualités physiques des charbons d'une mine.

A SZAMOSMENTI (CSICSÓHEGYI) ERUPCIÓS VONULAT ÉS AZ ERDÉLYI-MEDENCE TUFÁINAK GENETIKAI KAPCSOLATA

Írták: MAJZON LÁSZLÓ ÉS REICH LAJOS

A Szamos völgyén K felé haladva, Déstől kezdődőleg, az északerdélyi paleogén dombvidék erősen tagolt morfológiai arcukat a Mezőség elmosódott, jellegtelen reliefje váltja fel. Zsibó és Dés között a Szamos gyakran kényszerül nehéz munkával átszelni a völgyén átsapó mészkő és kemény márga („perforata“, „intermedia“, hójai mészkő stb.) vonulatokat. Ennek következtében dús erdővel borított völgyoldalai több helyen szurdokszerűen összeszűkülnek, (Pl. Zsibó, Kucsulát, Resztolcs-Rogna).

Déstől K-re, Beszterce felé azonban a völgy kiszélesedik. É-i partvonalán lankásan ereszkednek D-nek az Ilosvai-dombvidék fehér tufarétegektől koronázott szelíd halmi. A balparton a Mezőség É-i határát megszabó meredek rétegfej-vonulat szegélyezi a Nagyszamos folyását. Ebben a környezetben már régóta magára vonta a figyelmet a néhány km hosszúságú Csicsóhegy sziklavonulata, ami Rettegtől ÉNy-ra hirtelen emelkedik ki az Ilosvai dombvidék szabályos, egydőlésű topográfiájából. A Csicsóhegy festői vonulatát létrehozó riolitos dacit egy ÉNy—DK irányú hosszanti hasadék mentén ömlött ki és szilárdult meg. DK-i nyúlványán a XV. században híres vár épült, D-i oldalában vájt kőfejtőiből pedig hosszú idők óta jóminőségű malomkövel egész Erdélyt látják el.

A Földtani Intézet igazgatósága 1943. év folyamán a szerzőket bízta meg az Ilosvai-dombvidék földtani térképezésével és kettőjük felvételi területét ezen a ponton a Csicsóhegy gerince választotta el. A vonulat D-i (MAJZON) és É-i (REICH) oldalán egymástól függetlenül végzett kutatások teljesen azonos eredményre vezettek. Ezek különböznek a területre vonatkozó előző adatoktól, amennyiben a csicsói riolitvonulat környezetű formációk térbeli eloszlását, illetve azok határvonalának lefutását s rétegtani korukat az eddig publikált részletes térképek adataival szemben, a térképezés során lényegében eltérőnek állapíthatták meg (l. 1. és 2. ábrát). Az újabb adatok kiértékeléséből leszűrődő következtetések is differálnak. Ennek folyamányaképpen módosítanunk kell az